

PARTNERSÉGBEN A DIGITÁLIS VILÁGGAL

2019. június 5-én a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár által rendezett Informálni, Integrálni, Inspirálni – Közkönyvtárak a XXI. században elnevezésű programsorozatban vettünk részt, amely a Partnerségben a digitális világgal címet kapta.

A konferenciát Dr. Fodor Péter, a FSZEK főigazgatója nyitotta meg, aki köszöntőjében hangsúlyozta, hogy a könyvtárak kulturális közszolgálatot látnak el, a települések hagyományos és virtuális könyvtári szolgáltatásainak ellátása a feladatuk. Nem lehet hátrádolni, a folyton változó körülményekre válaszokat kell adni.

A kapcsolatok átalakulása a digitális világban címmel prof. Pléh Csaba pszichológus, nyelvész tartott előadást. Szóba került a Társas én - annyi éned van, ahányan ismernek, a Személyiség - centripetális felfogás (belső énből indul ki, a testkép a meghatározó) és a centrifugális felfogás (a külső énből indul ki, mások hogyan látnak minket). Változnak kapcsolataink (személyes, szociális, virtuális). Három nagy átalakulás zajlik a mai világban:

- ingyenessé váló virtuális információk
- elterelhetőség, vizualitás, belső változások
- többszörös feladatvégzés, felszínes olvasás

Dunbar (brit, Kenyában felnőtt antropológus) kapcsolati elmélete: az agymérettel nő a csoportméret. Nagyobb csoportnál nagyobb az igény a kapcsolatok ápolására, több időt fordítunk rá. A nyelv a kapcsolattartás eszköze.

Az emberek kapcsolati hálója max. 120-140 fő.

Alcsoportok: intim 4-5 fő; közepes 10 fő; tágabb 120 fő

Az érzelmi közelség és a kapcsolatsűrűség összefüggnek. Az IT változtat ezen – tágítja a lazább kapcsolatokat. A belső, intim támogató csoport a beleérző embereknél nagyobb. A tágabb kör memóriafüggő. Az agykéregben az amygdala (érzelmekért, félelemért felelős agyterület) mérete a társas csoportnál nagyobb. Tyúk-tojás dilemma: hogyan járult hozzá a társas csoport az agy fejlődéséhez.

Kognitív hatások:

- A Google külső memóriaként működik, nincs szükség a belső memóriára
- A figyelem megosztása sok dolog között alapkövetelmény
- Máshogyan olvasunk, a tartalom helyett a folyamat a fontos
- Függővé válunk a technikától

A 21. századi digitális kompetencia 21 területe címmel dr. Főző Attila László, digitális pedagógiai szakértő fejtette ki gondolatait.

Gyerekeknek is kell tanítani a digitális kompetenciákat pl. szelektálás az információk között – mert a digitális írástudás szintje is alacsony ennél a korosztálynál.

A digitális kompetencia értelmezése Calvani szerint: kognitív, etikai, technológiai dimenziókat különböztetünk meg. Felhívta a figyelmet a DIGCOMP - Európai digitális kompetencia keretrendszer polgárok számára című munkájára. A tanulmány öt kompetenciaterületet jelöl meg, amelyekben az állampolgároknak jártasságot kell szerezniük: információgyűjtés és – feldolgozás, kommunikáció, tartalmak létrehozása, biztonság és problémamegoldás. Ezek a területek aztán további kompetenciákra bomlanak, részletesen bemutatva, melyek a ma már elengedhetetlen készségek a társadalomban és a gazdasági életben való aktív részvételhez.

Könyvtárak is csatlakozhatnak a CodeWeek-hez – az Európai Bizottság kezdeményezése alapján a programozás alapkompenciájának kialakítását tűzte ki célul. Önkéntesek szervezik, 1 millió ember vett részt eddig benne. 7 éve zajlik. A könyvtárak kóddal kapcsolatos előadásokat szervezzenek minden korosztálynak.

<https://dpmk.hu/codeweek/>

TUDÓSÍTÁSOK

Érdekes adat, hogy a következő 20 évben milyen eséllyel veszi el a munkáját a robot:

- könyvtárosok 65 %
- tanár 0,4 %

A digitális könyvtár Frankfurt am Main-ban - utak a jövőbe

Elfriede Ludwig, a Frankfurter Városi Könyvtár Digitalizálási szolgáltatások vezetője ismertette a frankfurti városi könyvtár tevékenységét.

http://www.fszek.hu/?tPath=/view/&documentview_type=save&documentview_site=1&documentview_id=26481

Hessen tartomány legnagyobb könyvtára. Hamarosan új kollégát kapnak egy humanoid robot személyében. Feladata lesz: üdvözlés, felolvasás, kérdésekre válaszadás, elkíséri a megfelelő polchoz a felhasználót, viccet tud mesélni – most tanítják be. Azt fogja csinálni, amire igény van. Egy gyermekrobot is lesz, aki a gyermekek programozásra tanításában vesz részt. Általuk megvalósulhat a robotika szemléltetése a használók számára, megfoghatóvá lesz a közeljövő. A gyermekkönyvtárak elnevezése: gyermek- és ifjúsági könyvtár. Központja az iskolai könyvtárak hálózatának. Látogatottsága: 1900 fő/nap. 190 munkatársuk van, 780 ezer dokumentum. Legfőbb tevékenységük címszavakban:

onleihe – közös könyvtári e-book adatbázis

DigiBib – Die digitale Bibliothek

Pressreader – 120 országban 60 nyelven megjelenő folyóiratok online adatbázisa

(Csak Frankfurtban minden 3. ember nem német)

Digitálisan elérhetők a szótárak, lexikonok is.

Digitális fogadóórák – betanítás eszközök és adatbázisok használatára, közösségi média használatára.

Popup Bibliothek – Skyline Plaza: felhívni a figyelmet a digitális szolgáltatásra 3 napig

Elengedhetetlen egy új könyvtári stratégia kidolgozása: a jövő könyvtárának jövőképe, az út és állomásai kidolgozása. Külső tanácsadó cég segítségével átalakították a szervezeti kultúrát ehhez. Lassú változásokat idéz elő: az emberek új munkakört találnak, ahol hasznosak lehetnek. Open Office napok – munkatársak ötletelése, tervek ismertetése, más cégek, intézmények meglátogatása.

BIBcubater – kreatív emberek (diákok, hallgatók, startup-ok, bármilyen csoportok) műhelye, találkozási pontja, platformja.

Hochdrei – könyvtárak támogatási programja, pályázati úton. A források felkutatása itt is fontos.

Makerspeace – creative laboratórium

Térbeliség – új terek kialakítása, rendezvények és kreativitás céljaira. A könyvtárban való tartózkodás minősége a döntő.

TechnoTHEK – reál tárgyak tanításának segítése

filmfriend – streaming oldal

Overdrive – e-book tartalom több nyelven

Honlapos tartalmak:

BIB in WEB

ROBOTgirls/ROBOTboys

BIB maker

BIB events – rendezvénynaptár, foglalás, visszaigazolás felülete

BIB view – belső navigáció a terekben

BIB2 kunde – ügyfélkommunikáció online

BIB2 stadt – közös nyilvántartás a városi nyilvántartásokkal

BIB cowork – mobillal kölcsönzés

NF Cloan – felhő

Informális és digitális nevelés a lengyel közkönyvtárakban, előadó Izabela Ronkiewitz-Bragiel, a Krakkói Könyvtár igazgatóhelyettese

http://www.fszek.hu/?tPath=/view/&documentview_type=save&documentview_site=1&documentview_id=26485

A Krakkói Könyvtárnak 120 ezer olvasója van; 2 millió kölcsönzés/év jellemzi; 64 kerületi könyvtára van. A digitális átállás korát éljük: robotok, önvezető járművek, elektronikus tartalmak, digitális platformok, 3-4 D-s nyomtatók, távirányítás jellemzi. 2025-ig teljes váltás zajlik le a jelenleg használt eszközök, technológiák tekintetében. Képes lesz-e az embert ezt követni? A könyvtárak képesek lesznek-e az igényeket lefedni? Mi lesz a közkönyvtárak szerepe? A könyvtár az informális képzés központja a kimaradók számára. Előnye az általános hozzáférhetőség mindenki számára. Számos korábbi problémát megold a távoli hozzáférés, a szuperkeresők léte.

Könyvtárosok feladatköre:

- idősebbeknek a modern eszközök és kommunikációs ismeretek továbbadása
- csoportos workshopok a szükséges kompetenciák fejlesztésére
- forráskutatás módszertana

Az OPAC-ban a címekhez recenzálás, kommentelés kapcsolódhat: interaktivitás. A könyvtártól lehet kérni ehhez login nevet és jelszót.

E-Senior – 2018-ban 3 ezer fő vett részt tanfolyamokon: operációs rendszereket, internetes alkalmazásokat, fotók kezelését, Office programokat ismertek meg. A témákat a személyes igényekhez igazították. Néha önkéntesek, középiskolások közreműködésével zajlott – közösségépítő hatás, generációk találkozását generálja.

E-book olvasót és egyéb eszközöket kölcsönöznek gyengénlátók számára, tanfolyami képzést is szerveznek a használatuk megtanítására. A programot országosan támogatják, a Vakok és Gyengénlátók Egyesülete közreműködik a megvalósításban. Saját memóriakártyára átjátszhatók a tartalmak! Nagyméretű monitorok, nagyméretű betűk és képek, időseknek is!

Open Education Week 2019 – országos vagy összeurópai projektekhez kapcsolódik, workshop az online katalógus használatáról.

Gyermekfoglalkozások:

- felkészíteni a tudatos számítógép- és tömegkommunikáció használatára
- könyvtárhasználati felkészítés az információszerzéshez
- az információ szelektálása
- helyismereti információk megismertetése

Regionális Tudásközpont – Krakkó és környéke – aprónyomtatványokat is gyűjtenek.

Projektek:

Az irodalom a kulcs a megismerés kapujához – jó történetekkel, képzelőerővel élvezetessé tenni az irodalmat.

A legjobban felkészült könyvtár kompetens, kreatív, érzékeny könyvtáros nélkül semmit sem ér. Fel kell készülni az új feladatokra! A használó emberrel tartson kapcsolatot, ne géppel!

Generációk jövője

Nemes Orsolya generációkutató ötletes bevezetőjében régi szövegeket mutatott, megkérdezte, szerintünk melyik korban születtek a meghatározások. Mindegyik ma is elhangozhatna. A legrégebb az agyagtáblákról származik: „A fiatalok megbízhatatlanok, nem örökítik át a kultúrát.”

Korábbi korokban a rövidebb életkor, a közös családi tűzhely és lakás miatt az idősebb családtagok átadták a praktikus tudást. A technikai fejlődéssel a korábbi megoldások már nem alkalmazhatóak, elavultak. Ma pedig a generációk közti különbségek szembetűnőek.

A generációk nem egységesek, a szakaszolásokon belül is vannak eltérések.

A besorolások szempontjai:

- életszakasz
- felnőtté válás mérföldkövei
- családi életciklus

A felnőtté válás 19-31 éves kor között zajlik, elhúzódó fiatal felnőttkor, az önállóvá válás több szempontból eltérő időben következik be.

Felnőtté érés folyamata:

- biológiai érés – a racionális döntéshozatalért felelős prefrontális kéreg 25 éves korig fejlődik ki
- szociológiai érés – tanulmányok befejezése, különköltözés, fix munkahely, anyagi függetlenség
- pszichológiai érés – stabil személyiség, felelősségvállalás, autonóm döntéshozatal

A folyamatban sajnos visszafordulás is lehetséges. Múlt helyett a jövőre koncentráljunk!

Ne kategorizáljunk senkit valamely kiragadott szempont szerint. Jelenleg átmeneti korban élünk (tranzitória): a régi dolgok már nem működnek, az újat még nem találtuk ki – bizonytalanság, de alkotásra van remény. Az online világ a valós kapcsolatok kiterjesztése, nem helyettesíti azokat. Jó, hogy több a lehetőség a kapcsolattartásra is. Adott feladathoz választhatunk megfelelő eszközt. Még csak 10 éve használjuk a kütyüket. A több adat, információ segíthet, hogy jobb döntéseket tudjunk hozni. A felnövekvő fiatalok számára a szülői viselkedés a meghatározó! A könyvtárak az adatbázisokkal, az online információgyűjtésben segíthetnek.

Lájkolod? Megosztod? Vagy...? A könyvtár digitális szolgáltatási környezete az Y és Z generáció számára – előadó Tóth Renáta, a Deák Ferenc Megyei és Városi Könyvtár olvasószolgálati vezetője

http://www.fszek.hu/?tPath=/view/&documentview_type=save&documentview_site=1&documentview_id=26489

Hatalmas információ özönben élünk. Azonnali visszajelzésre van szükség, ezt a közösségi média biztosítja. A későbbi generációknál több az informatikai érzék. A fiatalok nem szeretnék úgy robotolni, mint a szüleik. A mátr akarják megélni. A mai fiatalok ABC-je – nagyon szellemes. Mire vágnak? Nyugalom kuckó, csendszoba, tehát a relaxációs, meditatív befelé figyelés is fontos lenne!

Példák a digitális kultúrák közvetítésére a nemzetközi együttműködésekben

előadó Bíró Dániel (www.laterna.hu)

STUDITE projektet ismertette – bizánci könyvkötésről kreatív workshop középiskolásoknak Magyar Diafilmtörténeti Gyűjtemény - virtuális diamúzeum – a technikai eszközök is

www.cogame.eu

Erasmus projekt – videojáték tervezés diákokkal adott tartalmak megjelenítésére, elsajátítására. A budapesti Vörösmarty Gimnázium diákjaival Mátyás kora volt a téma.

rpgmaker.net/games – grafikus felületen szerepjátékok

Digitális kompetenciafejlesztés Gutenberg birodalmában – egy tízenéves programozó klubja gyerekeknek a kispesti könyvtárban

Klement Dea foglalkozásvezető, Varga Lilla gyermekkönyvtáros

<https://prezi.com/p/kwsqcve0hqwq/digitalis-kompetencia-fejleszt-es-gutenberg-birodalmaban-egy-tizeneves-programozo-klubja-gyerekeknek-a-kispesti-konyvtarban/>

TUDÓSÍTÁSOK

Dea 14 éves lány, 9 évesen egy nyári táborban ismerte meg a programozást a Skool keretében. Ezt mentorálás követte, majd 10 hetes tanfolyamon vett részt, ahol a Scratch programnyelvet ismerte meg. Erről előadást tartott a könyvtárban, majd klubot alapított. Minden alkalomra újat készít és azt adja át. Minden gyerek más szinten van. Neki ez tapasztalatszerzés a tanításban. Scratch: a programozás alapnyelve.

www.scratch.mit.edu/projects/.../editor

A gyermekkönyvtáros további tevékenységekről is beszámolt:

- Manófaktúra – mesés kézműves programsorozat 4-10 éveseknek az Üllői úti könyvtárban
- Kreatív írás, személyiségfejlesztés 14-18 éveseknek
- Robotika bemutatók
- családi programok

Aki sokat olvas, limuzinnal hordják

Liskáné Fóthy Zsuzsanna könyvtárvezető (Gödöllői Városi Könyvtár és Információs Központ) és Bautista Soldevila Katalin informatikai referens előadása

http://www.fszek.hu/?tPath=/view/&documentview_type=save&documentview_site=1&documentview_id=26487

A felső tagozatosokat, kamaszokat ne veszítsük el! 80 %-ban az online térben vannak, ezért az olvasásfejlesztést a digitális eszközök révén érhetjük el.

Az Olvasók diadala játékban a győzteseket limuzinnal hordták körbe a városban, ezért a cím.

A korábbi online játék továbbfejlesztett változata. Körzeteket kellett meghódítani, oda kellett menni a színhelyekre. Városismereti infókat is kaptak, QR kódok segítségével az olvasmányélmény került a középpontba. Ajánlott könyvcsoportból kellett kiválasztani, majd feldolgozni a műveket és feltölteni a megoldásokat online. Fiatalos témájú könyveket választottak. A feldolgozás során élménylapot töltöttek ki online, kreatív feladatok kapcsolódtak mindegyikhez.

Súgj nekem! – a Könyv-sú-go továbbfejlesztése: a szempontok megjelölésével a gép választja ki a megfelelő könyveket. Kamaszok könyvajánlója kapcsolódik hozzá. Jelenleg 6 olyan klub működik a könyvtárban, amely ebből a játékból nőtte ki magát – ifjúsági részleg jött létre. Másképp folytatódik: felnőttek is játszhatnak. 10 kicsi pelikán – gyerekek írtak legendát hozzá. Nézd, ki van itt! – Erzsébet királyné: képzeld el, mit tenne (több témakörben)

Generációk csatája:

- Zöld könyvtár éve
- Olvasók diadala 25 év alatti
- Olvasók diadala 25 év feletti
- Filmtrailer – Nézzem vagy olvassam

Élő adásban kommunikálnak a résztvevőkkel a honlapon keresztül.

www.gvkik.hu

Nitsch Erzsébet